

Олександр ЗАЄЦЬ – директор Інституту релігійної свободи, м.Київ **Юрій РЕШЕТНИКОВ** – член Ради директорів Української асоціації релігійної свободи, к.філос.н.

Одним з наслідків минулорічних виборчих перегонів стало зростання соціальної активності з боку як окремих Церков і релігійних організацій, так і міжконфесійних інституцій. Що стосується Церков і релігійних організацій, то суспільство є більш менш обізнаним у питаннях їх ідентифікації. Що ж стосується міжконфесійних утворень, то як показує практика, в цьому питанні існує певний брак відповідної інформації. На сьогодні в Україні існує три такі інституції: Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, Нарада представників християнських Церков України та Українська міжцерковна рада. Переважно суспільство знайоме з ними лише завдяки тим чи іншим їхнім зверненням. З іншого боку, останнім часом спостерігається помітний інтерес з боку широкої громадськості до релігійних питань, викликаний активною участю конфесій у теперішніх суспільних зрушеннях, а також певною увагою з боку органів державної влади до позиції Церков з тих чи інших питань. Отже, здається, що є суспільна потреба в тому, щоб мати більш повну інформацію щодо вказаних вище міжконфесійних інституцій, їхнього складу, принципів діяльності тощо.

Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій

[Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій](#) (ВРЦ) була утворена у грудні 1996 р. з ініціативи тодішнього Президента України Л. Кучми в якості представницького міжконфесійного дорадчо-консультативного органу. Практично вона діє при Державному комітеті України у справах релігій. Згідно Положення про Всеукраїнську Раду Церков і релігійних організацій, метою діяльності ВРЦ є об'єднання зусиль релігійних організацій з духовного відродження України, координації міжцерковного діалогу, участь в розробці проектів нормативних актів з державно-церковних відносин і діяльності релігійних організацій, сприяння благодійництву з боку релігійних організацій.

Основними завданнями ВРЦ є: обговорення актуальних питань релігійного життя та підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства щодо свободи совісті та релігійних організацій в Україні; об'єднання зусиль релігійних організацій у добродійній діяльності; сприяння міжконфесійному взаємопорозумінню; активізація участі релігійних організацій у духовному відродженні України; організація та проведення конференцій, нарад тощо з питань духовності, застосування законодавства про свободу совісті та релігійні організації; сприяння об'єктивному висвітленню релігійного життя в Україні засобами масової інформації.

До складу ВРЦ входять керівники релігійних об'єднань України, зареєстрованих у встановленому порядку, а також на рівні своїх голів Державний комітет України у справах релігій та Українське Біблійне Товариство. Підставою для вступу до складу ВРЦ є заява релігійного об'єднання, яка розглядається на засіданні ВРЦ. На сьогодні у складі ВРЦ представлені: Українська єпархія Вірменської апостольської церкви,

Всеукраїнський Союз Об'єднань євангельських християн-баптистів, Всеукраїнський Союз церков християн віри євангельської-п'ятидесятників, Державний комітет України у справах релігій, Духовне управління мусульман Криму, Духовне управління мусульман України, Духовний центр мусульман України, Закарпатська реформатська церква, Німецька євангелічно-лютеранська церква, Об'єднання іудейських релігійних організацій України, Римсько-католицька церква в Україні, Союз вільних церков християн євангельської віри України, Українська Автокефальна Православна Церква, Українська Греко-Католицька Церква, Українська лютеранська церква, Українська Православна Церква, Українська Православна Церква – Київський патріархат, Українська Уніонна Конференція церкви адвентистів сьомого дня, Українська Християнська Євангельська Церква, Українське Біблійне Товариство.

ВРЦ функціонує на засадах рівності і рівноправ'я, поваги до внутрішніх настанов і традицій усіх діючих в рамках Конституції та законів України релігійних організацій.

Основною формою роботи ВРЦ є засідання, які відбуваються за необхідністю, але не рідше одного разу на квартал. На своїх засіданнях ВРЦ приймає звернення до віруючих, громадян України, державних органів тощо, ухвали, що мають рекомендаційний характер. Рішення ухвалюється шляхом консенсусу.

Проблемою ВРЦ, на думку її окремих членів, є зменшення останнім часом активності її діяльності, певна розмитість її функцій, залежність від Держкомрелігій, некоректне використання останнім авторитету ВРЦ.

Нарада представників християнських Церков України

Передумовою утворення Наради представників християнських Церков України (далі — Нарада) стало усвідомлення керівниками християнських Церков України необхідності спільних зусиль щодо відстоювання свободи совісті та віросповідання, а також узгодження позицій Церков у царині державно-конфесійних відносин. Певним чином ці процеси були посилені спільними зусиллями Церков у 2002-2003 роках щодо недопущення прийняття Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про свободу совісті та релігійні організації”, що був внесений до парламенту Кабінетом Міністрів України та містив цілу низку неприйнятних для переважної більшості конфесій положень. Тоді ж стали зрозумілими певні недоліки Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, в першу чергу її залежність від Державного комітету України у справах релігій, а також необхідність налагодження більш тісних контактів між християнськими Церквами України. Наслідком цих процесів і стало утворення 2 грудня 2003 року Наради представників християнських Церков України як представницького міжконфесійного консультативно-дорадчого органу.

Відповідно до Декларації про утворення Наради представників християнських Церков України, головною метою останньої є сприяння поширенню в Україні засад християнства та релігійної свободи, поширення діалогу між християнами у відродженні християнської моралі в суспільстві, подолання наслідків радянського атеїзму і тоталітаризму та встановлення партнерських відносин між Державою та Церквою для розбудови

громадянського суспільства. Завданнями Народи є підготовка взаємоузгоджених пропозицій по вдосконаленню чинного законодавства в першу чергу з питань, що стосуються релігії і моралі; сприяння міжконфесійному взаємопорозумінню та злагоді у суспільстві; організація та проведення конференцій, семінарів, нарад тощо з питань духовності, застосування і додержання законодавства; сприяння всебічному висвітленню релігійного життя в Україні засобами масової інформації; налагодження співпраці з органами державної влади і місцевого самоврядування, політичними партіями і громадськими організаціями. Принципами роботи Народи є відданість служінню Богові, Україні, як незалежній державі, та її народу, переконання щодо невід'ємності прав людини як істоти Божої, в тому числі права на свободу совісті та релігії, дбання про гідне існування та соціальну справедливість для кожного та усіх, усвідомлення необхідності координації діяльності Церков України, розбудова діяльності на засадах партнерства, рівності та рівноправності Церков, поважного ставлення до внутрішніх настанов і традицій усіх офіційно діючих в Україні релігійних організацій. Основною формою роботи Народи є засідання, що проводяться за необхідністю, але не менше одного разу на місяць. Головують на засіданнях члени Народи почергово, рішення приймаються шляхом консенсусу.

На даний момент до складу Народи входять представники Української Православної Церкви – Київський Патріархат, Української Православної Церкви, Української Греко-Католицької Церкви, Римсько-Католицької Церкви в Україні, Всеукраїнського Союзу церков християн віри євангельської-п'ятидесятників, Української Християнської Євангельської Церкви, Всеукраїнського Союзу Об'єднань євангельських християн-баптистів, Братства незалежних церков і місій євангельських християн-баптистів України та Української Лютеранської Церкви. Для Церков, що не приєдналися до Декларації про утворення Народи, але бажали б брати участь у її роботі, передбачається статус спостерігачів. Для організаційного забезпечення роботи Народа обирає виконавчого секретаря.

З грудня 2003 року по березень 2005 року відбулося вісімнадцять засідань Народи. За цей же період Народою було підготовлено вісім зустрічей керівників християнських Церков України, п'ять прес-конференцій та круглий стіл по темі „Позиція християнських Церков України в контексті виборчого процесу”.

Результатом діяльності Народи стало прийняття керівниками християнських Церков України 18 документів з питань духовності, суспільної моралі та значущих суспільно-політичних подій в країні. Це зокрема, Звернення Глав християнських Церков України до українського народу з приводу 70-ліття Голодомору в Україні 1932-1933 років, Звернення керівників християнських Церков України до законодавців і громадськості з приводу пропозицій запровадження в Україні нових способів реєстрації фізичних осіб, Звернення християнських Церков України до держави та українського народу щодо захисту життя людини, Звернення керівників християнських Церков України до співгромадян напередодні другого туру виборів Президента України, Звернення керівників християнських Церков України до народу України з приводу результатів виборів Президента України, Відкритий лист до чинного Президента України пана Леоніда Кучми (щодо ситуації, що склалася після другого туру виборів Президента

України) та інші.

На думку представників Наради, важливим результатом її діяльності є налагодження діалогу і співпраці між християнськими Церквами України у питаннях захисту суспільної моралі та вдосконалення чинного законодавства про свободу совісті та релігійні організації, що позитивно впливає на гармонізацію державно-церковних та міжконфесійних стосунків.

Українська міжцерковна рада

Формування Української міжцерковної ради (УМР) відбувалося паралельно із створенням Наради представників християнських Церков України. УМР почала активно формуватися з другої половини лютого 2003 р. окремими релігійними діячами, зокрема єпископом В.Гарбаром – заступником Голови Ради Собору незалежних євангельських церков, як альтернатива і ВРЦ, і майбутній Нараді. Найбільш активну участь в процесі її створення брали протестантські релігійні об'єднання, здебільшого, харизматичного напрямку. Вже в лютому, відразу після першого ж засідання представників Церков з даного приводу, було проголошено про створення УМР. Таке поспішне повідомлення про створення УМР ще до підписання будь-яких установчих документів викликало негативну реакцію з боку представників ряду конфесій. Певна частина Церков, що на початку брали деяку участь в процесі формування УМР, з часом відмовилась від участі в даному проекті.

Формально Угода про створення Української міжцерковної ради була підписана керівниками ряду Церков у травні 2003 року. Метою діяльності УМР є захист інтересів християнських Церков, відстоювання християнських принципів та впливу на суспільство для поширення християнської віри. На відміну від ВРЦ вона, так само як і Рада, об'єднує виключно християнські Церкви. Членами УМР на сьогодні є: Англійська церква, Божа Церква християн віри євангельської України, Духовне управління церков євангельських християн України, Методистська церква України, Об'єднання євангельських церков України, Об'єднання незалежних харизматичних християнських церков України (Повного Євангелія), Собор незалежних євангельських церков України, Собор церков України християн віри євангельської „Відкрита Біблія”, Союз Церкви Божої України, Українська місіонерська Церква (ХВЄ), Харківсько-Полтавська єпархія УАПЦ (архієпископ Ігор Ісиченко), Управління Об'єднаної Християнська євангельська церква Живого Бога.

Українська Уніонна конференція церкви адвентистів сьомого дня хоча й брала участь у формуванні УМР, але в подальшому відійшла від активної участі в діяльності ради, обмежившись статусом спостерігача. Таким чином УМР репрезентує переважно харизматичну частину християнського середовища України. Керівним органом УМР є засідання, яке збирається раз на місяць. Для координації поточної роботи обирається координатор УМР.

Структура ради передбачає функціонування в її складі 8 комітетів (капеланства, антикультуризму, законодавства, молодіжний, експертний, інформативний тощо), процес формування яких ще триває.

Інститут релігійної свободи, м.Київ
www.irs.in.ua